

Rapport om solvens og finansiel situation 2023

PenSam Holding A/S

Indholdsfortegnelse

Sammendrag	3
A: Virksomhed og resultater	4
A.1: Virksomhed	4
A.2: Forsikringsresultater	4
Forsikringsresultater	4
A.3: Investeringsresultater	7
A.4: Resultater af andre aktiviteter	8
A.5: Andre oplysninger	8
B: Ledelsessystem	9
B.1: Generelle oplysninger om ledelsessystemet	9
B.2: Egnetheds- og hæderlighedskrav	11
B.3: Risikostyringssystem, herunder vurderingen af egen risiko og solvens	11
B.4: Internt kontrolsystem	14
B.5: Intern auditfunktion	16
B.6: Aktuarfunktion	16
B.7: Outsourcing	17
B.8: Andre oplysninger	17
C: Risikoprofil	18
C.1: Forsikringsrisici	18
C.2: Markedsrisici	18
C.3: Kreditrisici	19
C.4: Likviditetsrisici	19
C.5: Operationelle risici	19
C.6: Andre væsentlige risici	19
C.7: Andre oplysninger	19
D: Værdiansættelse til solvensformål	20
D.1: Aktiver	20
D.2: Forsikringsmæssige hensættelser	21
D.3: Andre forpligtelser	24
D.4: Alternative værdiansættelsesmetoder	24
D.5: Andre oplysninger	24
E: Kapitalstyring	25
E.1: Kapitalgrundlag	25
E.2: Solvenskapitalkrav og minimumskapitalkrav	25
E.3: Anvendelse af delmodulet for løbetidsbaserede aktierisici til beregningen af solvenskapitalkravet	26
E.4: Forskelle mellem standardformlen og en intern model	26
E.5: Manglende overholdelse af minimumskapitalkravet og solvenskapitalkravet	26
E.6: Andre oplysninger	27

Sammendrag

PenSam Holding er moderselskab i PenSam Holding koncernen, hvor det primære formål er at levere arbejdsmarkedspensioner til 497.000 medlemmer fra datterselskabet PenSam Pension. Medlemmerne er hovedsageligt beskæftiget i den offentlige sektor og har overenskomst med FOA. Det gælder lønmodtagere, der udfører kerneopgaver i det danske velfærdssamfund, primært i kommuner, men også i regioner og i private virksomheder.

For at skabe overblik og gode vilkår for en samlet hverdagsøkonomi tilbyder PenSam Holding koncernen også målrettede bankprodukter til pensionsmedlemmerne og deres familier gennem PenSam Bank, ligesom der er mulighed for at købe forsikringer gennem samarbejdspartneren Gjensidige forsikring, der har overtaget PenSam Forsikring den 1. november 2023.

Administrationsselskabet PenSam A/S blev den 1. juli 2023 fusioneret ind i PenSam Pension, hvilket har medført en enklere koncernstruktur.

Bestyrelsen består af 7 medlemmer, hvoraf 4 er valgt af generalforsamlingen, og 3 er valgt blandt medarbejderne i PenSam Holding koncernen. De generalforsamlingsvalgte bestyrelsesmedlemmer vælges for en periode på ét år

Direktionen består af adm. direktør Torsten Fels. Organisationen er indrettet med en række direktørområder med ansvar for den løbende drift og udvikling.

PenSam Holding har følgende nøglefunktioner: Risikostyringsfunktion, compliancefunktion, intern auditfunktion og databeskyttelsesfunktion. Indtil 1. november 2023 var der tillige en aktuarfunktion, men efter frasalget af PenSam Forsikring er der ikke længere behov for en aktuarfunktion, da der alene er forsikringer i PenSam Pension, hvorfor der er dispenseret fra etablering af en aktuarfunktion i PenSam Holding.

Kapitalgrundlaget til dækning af selskabets solvenskapitalkrav udgør 1.263 mio. kr. og selskabets solvenskapitalkrav er opgjort til 1.128 mio. kr. Selskabets solvensgrad har været stabil i løbet af 2023.

Denne rapport giver en konsolideret oversigt over forholdene i selskabet og koncernen med oplysninger, der i vid udstrækning også findes i andre interne og eksterne dokumenter, herunder årsregnskab, politikker og retningslinjer vedrørende ledelse og risikostyring, selskabets egen risikovurdering samt kapitalplaner og solvensopgørelser.

A: Virksomhed og resultater

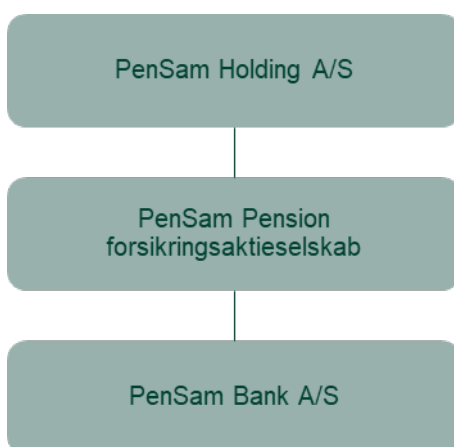
A.1: Virksomhed

PenSam Holding A/S (CVR-nr. 12 62 95 32) er en forsikringsholdingvirksomhed og er øverste modervirksomhed i koncernen. Selskabet er 100% ejet af FOA. Der er ingen fysiske personer, der ejer aktier i selskabet.

Yderligere selskabsinformation kan ses på:

https://www.pensam.dk/om_pensam/hvem_er_vi/organisation/selskabsstruktur

Koncernstruktur

Selskabet og koncernen er underlagt finansielt tilsyn af Finanstilsynet, CVR-nr. 10 59 81 84, Strandgade 29, 1401 København K.

Selskabets eksterne revisor er PricewaterhouseCoopers, Statsautoriseret Revisionspartnerselskab CVR-nr. 33 77 12 31, Strandvejen 44, 2900 Hellerup

A.2: Forsikringsresultater

Forsikringsresultater

Årets resultat før skat og minoritetsinteresser blev et overskud på 45 mio. kr. for koncernen mod et underskud på 64 mio. kr. i 2022. Efter skat og minoritetsinteresser blev årets resultat et overskud på 12 mio. kr. mod et underskud på 66 mio. kr. 2022.

Egenkapitalens forrentning efter skat udgjorde 2,6% mod en egenkapitalforrentning efter skat for 2022 på -14,0%. Resultatet anses som tilfredsstillende og over det forventede.

Med virkning pr. 1. juli 2023 blev der gennemført en koncernintern fusion, hvor administrationsselskabet PenSam A/S blev fusioneret ind i PenSam Pension. PenSam A/S fremgår derfor ikke længere som et særskilt datterselskab.

PenSam Forsikring blev frasolgt pr. 1. november 2023 til Gjensidige forsikring. PenSam Forsikring er derfor ikke længere en del af koncernen. I resultatopgørelsen for PenSam Holding koncernen fremgår resultatposterne under skadeforsikring med resultatet for perioden januar til oktober 2023.

t. kr.	Koncernen		Moderselskabet	
	2023	2022	2023	2022
Skadesforsikring				
Bruttopræmier	109.770	118.555	-	-
Afgivne forsikringspræmier	-5.565	-5.564	-	-
Ændring i præmiehensættelser	1.989	1.486	-	-
Ændring i fortjenstmargen og risikomargen	-810	-1.855	-	-
Ændring i genforsikringsandel af præmiehensættelser	0	0	-	-
Præmieindtægter for egen regning	109.770	118.555	-	-
Udbetalte erstatninger	-79.329	-79.225	-	-
Modtaget genforsikringsdækning	363	469	-	-
Ændring i erstatningshensættelser	673	-13.996	-	-
Ændring i risikomargen	-20	-119	-	-
Ændring i genforsikringsandel af erstatningshensættelser	407	1.506	-	-
Erstatningsudgifter for egen regning	-77.906	-91.365	-	-
Erhvervelsesomkostninger	-10.677	-11.684	-	-
Administrationsomkostninger	-19.235	-22.454	-	-
Provisioner og genvinstandele fra genforsikringsselskaber	-106	-46	-	-
Forsikringsmæssige driftsomkostninger for egen regning, i alt	-30.018	-34.184	-	-
Teknisk resultat af skadesforsikring	-6.518	-12.927	-	-
Bruttopræmier	6.802.558	6.842.040	-	-
Afgivne forsikringspræmier	-1.269	-1.244	-	-
Præmier for egen regning	6.801.289	6.840.796	-	-
Overført investeringsafkast for egen regning	17.345.457	-22.381.282	-	-
Pensionsafkastskat	-918.308	-1.419.999	-	-
Udbetalte ydelser	-5.294.221	-4.700.705	-	-
Forsikringsydelser for egen regning	-5.294.221	-4.700.705	-	-
Ændring i livsforsikringshensættelser	-17.305.197	21.249.523	-	-
Ændring i livsforsikringshensættelser for egen regning	-17.305.197	21.249.523	-	-
Ændring i fortjenstmargen	0	0	-	-
Ændring i overskudskapital	-401.933	555.608	-	-
Erhvervelsesomkostninger	0	0	-	-
Administrationsomkostninger	-182.953	-192.643	-1.635	-2.262
Forsikringsmæssige driftsomkostninger for egen regning, i alt	-182.953	-192.643	-1.635	-2.262
Teknisk resultat af livsforsikring	44.134	-48.702	-1.635	-2.262

t. kr.	Koncernen		Moderselskabet	
	2023	2022	2023	2022
IKKE-FORSIKRINGSTEKNISK VIRKSOMHED				
Teknisk resultat af skadesforsikring	-6.518	-12.927	-	-
Teknisk resultat af livsforsikring	4.134	-48.702	-1.635	-2.262
Indtægter fra tilknyttede virksomheder	0	0	8.895	-58.283
Indtægter fra associerede virksomheder	-10.713	-448.026	-	-
Indtægter af investeringsejendomme og andre materielle investeringsaktiver	490.815	562.556	-	-
Renteindtægter og udbytter mv.	2.551.158	2.639.774	1.382	1.048
Kursreguleringer	15.986.535	-24.474.485	5.878	-9.180
Renteudgifter	-1.248.713	-250.512	0	-40
Administrationsomkostninger i forbindelse med investeringsvirksomhed	-421.914	-421.105	-	-
Investeringsafkast, i alt	17.347.168	-22.391.798	16.155	-66.455
Forrentning og kursregulering af skadesforsikringshensættelser	-1.622	2.096	-	-
Investeringsafkast overført til livsforsikringsvirksomhed	-17.345.457	22.381.282	-	-
Andre omkostninger	7.376	5.964	-	-
Resultat før skat	45.081	-64.085	14.520	-68.717
Pensionsafkastskat for egenkapitalen	-221	0	-	-
Skat	-39.600	-20.499	-2.711	2.324
Minoritetsinteressers andel af driftsresultat	6.549	18.191	-	-
Årets resultat	11.809	-66.393	11.809	-66.393
Totalindkomstopgørelse				
Årets resultat	11.809	-66.393	11.809	-66.393
Årets totalindkomst	11.809	-66.393	11.809	-66.393

A.3: Investeringsresultater

Koncernoplysninger

PenSam Pension

Årets resultat før skat udgjorde 23,1 mio. kr. Resultatet dækker primært over et positivt afkast af egenkapitalens investeringer. Resultatet er højere end forventet.

Det samlede investeringsafkast blev på 17.323 mio. kr. før skat og den gennemsnitlige forrentning af pensionsopsparingen var på 11,6%.

Administrationsomkostningerne blev på 181 mio. kr., og dermed faldt de gennemsnitlige omkostninger pr. forsikret fra 317 kr. i 2022 til 303 kr. i 2023. Faldet i omkostningerne er resultatet af et vedvarende fokus på en rationel og effektiv organisatorisk indretning samt strategisk tilgang til outsourcing.

Mio.kr.	2023	2022
Årets resultat efter skat	23	-22
Afkast før skat	17.323	-22.357
Investeringsaktiver	183.374	171.073
Forsikringsmæssige hensættelser	161.425	144.120
Egenkapital	313	178
Egenkapitalforretning efter skat	9,3%	-11,6%

Solvensdækningen udgør 556% mod 440% i 2022.

PenSam Pension er som arbejdsmarkedsrelateret livsforsikringsaktieselskab ikke selskabsskattepligtigt. Der kan ikke udbetales udbytte til aktionæren, og overskud kan alene anvendes i forhold til medlemmerne.

PenSam Bank

Årets resultat før skat udgjorde 35 mio. kr. mod et underskud på 21 mio. kr. i 2022. Årets resultat er det bedste i bankens historie.

Renteindtægter er øget som følge af årets løbende rentestigninger, hvorimod der har været et fald i gebyrindtægterne grundet lavere aktivitet på boligmarkedet. Samtidig bidrager kursreguleringer positivt som følge af en mere gunstig udvikling på de finansielle markeder.

Årets resultat efter skat udgjorde 26 mio. kr. og forrenter egenkapitalen med 8,4% mod -5,3% i 2022. Resultatet anses som tilfredsstillende.

Mio.kr.	2023	2022
Årets resultat efter skat	26	-16
Udlån	1.096	1.092
Indlån	1.486	1.685
Egenkapital	324	297
Egenkapitalforretning efter skat	8,4%	-5,3%

Bankens kernekapitalprocent udgjorde 26,2% mod 22,0% i 2022. Kapitalkravet udgjorde 18,4%.

Koncernregnskabet er udarbejdet på grundlag af regnskab for modervirksomheden, og de enkelte dattervirksomheder er opgjort efter koncernens regnskabspraksis. Der er foretaget en sammenlægning af regnskabsposter med ensartet indhold og med efterfølgende eliminering af koncerninterne indtægter og omkostninger, aktiebesiddelser, interne mellemværender og udbytter samt realiserede og urealiserede fortjenester og tab ved transaktioner mellem de konsoliderede virksomheder.

PenSam Pension fusionerede med PenSam A/S 1. juli 2023. Indtil da varetog PenSam A/S administrative opgaver for selskaberne i koncernen. Efter fusionen er det PenSam Pension, der varetager administrative opgaver for selskaberne i koncernen. I 2023 er dette i henhold til aftale afregnet til fast pris opgjort på markedsbaserede vilkår. De administrative opgaver omfatter for PenSam Holding primært formueforvaltning, finansiel styring og ledelsessupport, mens det for PenSam Bank alene omfatter opgaver, der ikke er bankspecifikke, hvilket er ledelsessupport, formueforvaltning, facility management og HR-funktion.

Øvrige koncerninterne transaktioner sker ligeledes på markedsbaserede vilkår.

PenSam Forsikring A/S, der var datterselskab til PenSam Pension blev pr. 1. november 2023 solgt til Gjensidige forsikring. Resultatet af salget indgår i afkastet ovenfor.

Moderselskabet

Mio.kr.	2023	2022
Årets resultat efter skat	12	-66
Investeringsaktiver	447	431
Egenkapital	454	442
Egenkapitalforretning før skat	2,6%	-14,0%

A.4: Resultater af andre aktiviteter

Der indgår ikke andre væsentlige indtægter eller udgifter end resultatet af datterselskabet PenSam Pension.

A.5: Andre oplysninger

Der vurderes ikke at være andre væsentlige oplysninger.

B: Ledelsessystem

B.1: Generelle oplysninger om ledelsessystemet

Bestyrelsen består af 7 medlemmer, hvoraf 4 er valgt af generalforsamlingen, og 3 er valgt blandt medarbejderne i PenSam Holding koncernen. De generalforsamlingsvalgte bestyrelsesmedlemmer vælges for en periode på ét år.

Bestyrelsen har i 2023 afholdt 4 møder.

Bestyrelsen i PenSam Holding udmønter selskabets vedtægter i en forretningsorden, der fastsætter de nærmere rammer for bestyrelsens udførelse af sit hverv med henblik på at sikre en forsvarlig og hensigtsmæssig ledelse af selskabet.

Bestyrelsen i PenSam Holding fastlægger forretningsmodellen, den overordnede strategi for koncernen samt politikker og retningslinjer på alle væsentlige områder. Samtidig har bestyrelsen ansvaret for at ansætte en direktion samt føre tilsyn med, at direktionen varetager sine opgaver tilfredsstillende.

Direktion

Direktionen består af adm. direktør Torsten Fels. Direktionen har tillige ledelseshverv i andre selskaber.

Direktionen varetager den daglige ledelse og skal følge de politikker, retningslinjer og anvisninger, som bestyrelsen har givet. Direktionens ansvar omfatter implementering af den af bestyrelsen fastlagte strategi, selskabets organisation og fordeling af ressourcer samt løbende rapportering om finansielle forhold til bestyrelsen.

Direktionen har nedsat 2 komitéer, som skal understøtte direktionens daglige styring af selskabet. Disse komitéer er følgende:

- ALM- og Investeringskomité
- Risiko- og Compliancekomité

Strategi- og Ledelseskomité er nedlagt pr. 01.05.2023. Komitéens opgaver varetages fremover i selskabets direktørgruppe.

Ledelsen

Der er en direktørgruppe, der sammen med direktionen varetager den daglige ledelse af PenSam Pension. Direktørgruppen er udpegede nøglepersoner.

Nøglefunktioner

Selskabet er indrettet med nøglefunktioner, der er vigtige og afgørende for virksomhedens drift, og som ikke indgår i den faktiske ledelse. Nøglefunktionerne omfatter funktioner, der skal medvirke til at sikre et effektivt risikostyrings-system, effektivt kontrolsystem og andre funktioner, der har særligt ansvar for et område, der skal sikre en effektiv virksomhedsstyring.

Selskabets risikostyringsfunktion, compliancefunktion og interne audit-funktion anses altid for nøglefunktioner, men også andre funktioner anses for nøglefunktioner. I PenSam Holding er det valgt, at databeskyttelsesfunktionen også skal anses som nøglefunktion.

Indtil 1. november 2023 var der tillige en aktuarfunktion, men efter frasalget af PenSam Forsikring er der ikke længere behov for en aktuarfunktion, da der alene er forsikringer i PenSam Pension, hvorfor der er dispenseret fra etablering af en aktuarfunktion i PenSam Holding.

Nøglepersoner

Selskabets nøglepersoner er dels ansatte, der ud over bestyrelse og direktion er en del af den faktiske ledelse (direktørgruppen), dels ansatte, der er ansvarlige for nøglefunktionerne.

Direktørgruppen omfatter direktører, der er en del af den daglige ledelse, men som ikke er registreret som direktører i Erhvervsstyrelsen. Der er tale om ledende medarbejdere ansat af selskabet med ansvar for at træffe beslutninger på højt niveau og for gennemførelsen af de strategier og politikker, der er udviklet og godkendt af den overordnede ledelse.

Med hensyn de ansvarlige for nøglefunktionerne, har bestyrelsen besluttet, at den interne revisionschef er ansvarlig for intern audit-funktionen og den ansvarshavende aktuar i PenSam Pension var ansvarlig for aktuarfunktionen. Direktionen har udpeget de ansvarlige for selskabets risikostyringsfunktion og compliancefunktion og databeskyttelsesfunktion.

Nøglepersoner / Faktisk ledelse	Direktør
Finansdirektør	Peter Østergaard
Investeringsdirektør	Claus Jørgensen
Stabsdirektør	Eva Lisby Rømer Lausen

Nøglepersoner / Nøglefunktioner	Ansvarlige
Intern auditfunktion	Palle Mortensen
Ansvarlig for compliancefunktionen	Hanne Frederiksen
Ansvarlig for risikostyringsfunktion	Morten Weis
Databeskyttelsesansvarlig	Louise McKinstry

Nøglefunktionerne varetager de opgaver, der følger af de regulatoriske krav. Senere i afsnittet om ledelsessystemet er det beskrevet, hvordan nøglefunktionerne og de ansvarlige for nøglefunktionerne har den nødvendige bemyndigelse, ressourcer og operationelle uafhængighed til at udføre deres opgaver, og hvordan der rapporteres og adviseres til henholdsvis direktionen og bestyrelsen.

Ændringer i ledelsessystemet i rapporteringsperioden

Der er i 2023 sket følgende ændringer i nøglefunktioner og nøglepersoner i PenSam Holding:

- Eva Lisby Rømer Lausen er tiltrådt som stabsdirektør pr. 01.05.2023.
- Hanne Frederiksen er udtrådt som ansvarlig for compliancefunktionen pr. 31.12.2023.
- Rikke Elsborg Forster er tiltrådt som ansvarlig for compliancefunktionen pr. 01.01.2024.
- Louise McKinstry er tiltrådt som databeskyttelsesansvarlig pr. 01.02.2023.
- Hans Hedegaard er udtrådt som IT-sikkerhedsansvarlig pr. 28.02.2023.
- Kristian Smedemark Hasløv er udtrådt som ansvarlig for aktuarfunktionen pr. 01.11.2023, da der ikke længere er en aktuarfunktion.

Der har i løbet af 2023 ikke været foretaget udskiftninger i bestyrelsen og direktionen.

Aflønningspolitik

Lønpolitikken for PenSam Holding er ens for alle selskaber i PenSam Holding koncernen. Formålet er at skabe gennemsigtighed og en ensartethed for medarbejdere ansat i et eller flere af selskaberne.

Lønpolitikken har endvidere til formål at sikre, at:

- Lønningerne fastlægges, via indgåede overenskomster og for ledere via individuelle aftaler, på et markedskonformt niveau, hvor der tages udgangspunkt i relevant uddannelse, erhvervs erfaring og organisatorisk ansvar.
- Medarbejdere, via indgåede overenskomster og ledere via individuelle aftaler, har en pensionsordning, der ligeledes er markedskonform.
- Lønindplacering sker på lige vilkår, uanset køn, etnicitet, seksuel orientering, religion mv.
- De forskellige lønkomponenter ikke tilskynder til overdreven risikotagning.

- Der er opsat principper for at forhindre interessekonflikter som fx aflønning af nøglepersoner med fast løn.
- Rammerne for tildeling af variabel løn er beskrevet.
- Gældende lovgivning overholdes.

PenSam Holding ønsker ikke, at aflønningen skal give incitament til at påføre selskabet en unødvendig risiko. Bestyrelsen modtager et fast honorar. Direktion og medarbejdere, der er ansat i kontrolfunktioner (ansvarlig for intern auditfunktion, ansvarlig for risikostyringsfunktionen, ansvarlig for compliancefunktionen og den databeskyttelsesansvarlige), modtager fast løn og er ikke omfattet af nogen former for incitamentsaflønning eller performanceafhængig løn. Den faste løn afspejler primært relevant erhvervs erfaring og organisatorisk ansvar.

Væsentlige transaktioner med aktionærer mv.

Ud over sædvanlig daglig intern clearing i PenSam Holding koncernen (korrekt kontering af modtagne beløb osv.) er der i rapporteringsperioden ikke foretaget væsentlige transaktioner med aktionærer, med personer, der udøver en betydelig indflydelse på selskabet, eller med medlemmer af bestyrelsen og direktionen.

B.2: Egnetheds- og hæderlighedskrav

Bestyrelsen har besluttet, at ledelsesmedlemmer samt nøglepersoner til enhver tid skal have tilstrækkelig viden, faglig kompetence og erfaring til at kunne udøve deres hverv eller varetage deres stilling i PenSam Holding. Dette fastlægges i politik for mangfoldighed samt i politik for egnetheds- og hæderlighedsvurderinger.

Den samlede bestyrelse skal have kompetencer inden for alle væsentlige områder, der er forbundet med at drive forsikringsholdingvirksomhed.

For at sikre, at alle bestyrelsesmedlemmer besidder de nødvendige kompetencer for at varetage hvervet, herunder krav til færdigheder, viden og ekspertise, gennemfører bestyrelsen årligt en evaluering af bestyrelsesarbejdet. Heri indgår en vurdering af den samlede kompetencesammensætning samt en handlingsplan for uddannelsestiltag i bestyrelsen, så det sikres, at bestyrelsen lever op til de fastsatte krav.

Ved rekruttering af bestyrelsesmedlemmer drøfter bestyrelsen de kompetencer, herunder krav til færdigheder, viden og ekspertise, nye bestyrelsesmedlemmer skal besidde for at supplere den samlede bestyrelses kompetencer. Dette sker blandt andet ud fra erfaringerne fra bestyrelsens selvevalueringer. Når kandidaten er fundet, indstilles vedkommende til valg på generalforsamlingen.

Ved rekruttering af direktionen nedsætter bestyrelsen et ansættelsesudvalg.

Bestyrelsen foretager årligt en vurdering af samarbejdet med direktionen. Derudover rapporteres der løbende i forbindelse med ind- og udtræden af ledelsesposter samt til- og fratrædelse af nøglepersoner.

Ved rekruttering af nøglepersoner vurderer direktionen kandidaterne ud fra deres tidligere job erfaring og uddannelsesmæssige baggrund mv. Efterfølgende bliver vurderingen understøttet af samtaler og test samt ved indhentning af referencer.

Rapportering til bestyrelsen sker løbende i forbindelse med ind- og udtræden af ledelsesposter samt til- og fratræden af nøglepersoner.

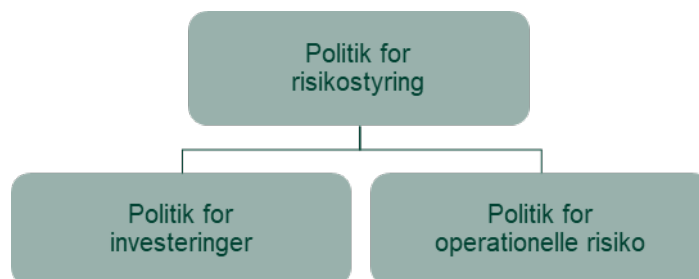
B.3: Risikostyringssystem, herunder vurderingen af egen risiko og solvens

Risikostyringssystemet har til formål at skabe rammerne for en risikobaseret ledelse ved blandt andet at skabe bevidsthed om de væsentlige risici, der potentielt kan skade selskabets omdømme, stabilitet eller fremtidige indtjeningsmuligheder.

Selskabets risikoprofil afspejler bestyrelsens ønskede risikoniveau suppleret af tilhørende risikotolerancegrænser. Risikoprofilen fastlægges minimum årligt i politikker og retningslinjer for alle centrale risikokategorier.

Der er fastsat metoder og procedurer, der er egnede til at opdage og mindske risikoen for, at selskabet bliver pålagt sanktioner, lider tab af omdømme, eller at selskabet eller medlemmerne lider væsentlige økonomiske tab som følge af manglende overholdelse af gældende lovgivning, markedsstandarder eller internt vedtagne regler

Det overordnede risikostyringssystem

Direktionen er ansvarlig for, at selskabet drives i henhold til bestyrelsens fastlagte politikker og retningslinjer.

Selskabets risikostyringsfunktion er en uafhængig risikostyringsenhed med ansvaret for løbende at foretage identifikation, måling, analyse, kontrol og rapportering af de risici, som selskabet er eksponeret imod. Risikostyringsfunktionen bistår direktionen med udvikling af risikostyringssystemet og deltager i centrale styringsfora i samarbejde med øvrige nøglefunktioner og forretningsansvarlige. Arbejdet i risikostyringsfunktionen varetages af risikostyringsafdelingen i PenSam Pension. Risikostyringsfunktionen er organisatorisk placeret med reference til finansdirektøren og med rapporteringslinje til direktionen i PenSam Holding.

Risikostyringsfunktionen er herudover integreret i selskabets beslutningsprocesser gennem deltagelse i selskabets centrale beslutningsorganer med hensyn til behandling af emner vedrørende finansielle og operationelle risici. Den risikoansvarlige for selskabet er fast medlem af selskabets ALM- og Investeringskomité samt selskabets Risiko- og Compliancekomité, hvor risikostyringsfunktionen rådgiver direktionen i beslutningsprocessen om alle væsentlige risikoforhold. Risikostyringsfunktionen indgår ligeledes i vurdering af risici forbundet med alle væsentlige forandringsaktiviteter.

Det bærende princip for risikostyring i selskabet er, at datterselskaberne til alle tider er solvente og opretholder en ønsket solvensmålsætning fastsat af datterselskabernes bestyrelse. Udnyttelse af diversifikationseffekter selskaberne imellem eller tabsdækning på tværs af selskaberne er derfor ikke en del af planlægningen. Undtaget herfra er udnyttelse af skatteaktiver i koncernen efter reglerne om sambeskatning.

Risikoidentifikation

Selskabet er på overordnet niveau eksponeret over for følgende risikokategorier:

- Investeringsrisici
- Operationelle risici
- Kreditrisici (udlån i PenSam Bank)
- Strategiske risici

Eventuelle øvrige risici, som ikke dækkes af politikkerne under risikostyringssystemet, kategoriseres og kvantificeres i selskabets årlige vurdering af egen risiko og solvens.

Selskabets risici bliver løbende identificeret efter en struktureret proces, som sikrer, at bestyrelsens og direktionens risikobillede er retvisende. Processen omfatter:

- Risikoidentifikation i forbindelse med den årlige revision af politikker, retningslinjer og forretningsgange, hvor potentielle væsentlige risici knyttet til aktiviteterne beskrives i styringsdokumenterne.

- Risikovurdering i forbindelse med alle tiltag med potentiel væsentlig effekt på risikobilledet, herunder opdatering af forretningsmodel og selskabsstrategi, beslutning om øvrige væsentlige strategier som fx investeringsstrategien, produktudvikling, væsentlige enkelte disponeringer og væsentlige ændringer i driften.
- Opdatering af risikoidentifikationen i forbindelse med aktiviteter udført som led i en koordineret indsats imellem relevante nøglefunktioner og den daglige ledelse.
- Løbende identifikation af og stillingtagen til risici, herunder i særdeleshed af operationelle risici i de udførende enheder.
- Vurdering af om koncerninterne transaktioner og selskabets risikoeksponeringer medvirker til risikokoncentrationer i PenSam koncernen.

Den risikoansvarlige redegør i sin årlige rapport til direktionen for, om der efter den risikoansvarliges vurdering har været truffet væsentlige beslutninger, hvor risici ikke har været tilstrækkeligt belyst.

Risikotolerance pr. risikokategori

Det ønskede risikoniveau er specificeret for de enkelte risikokategorier. Samtidigt er de tilhørende risikorammer specificeret i interne retningslinjer kommunikeret fra bestyrelsen til direktionen, og herfra foretages en delegering af risikorammer til direktørgruppen.

Investeringsrisici

Risiciene i denne kategori dækkes af Politik for investering med tilhørende retningslinjer.

Investeringsrisici omfatter alene risici vedrørende egenkapitalens investeringsaktiver og altså eksklusive markeds- og modpartsrisici hidrørende datterselskabet. Datterselskabets investeringsrisici er dækket af selskabets politik herfor.

Selskabet ønsker et begrænset risikoniveau på investeringsrisici. Det præcise risikoniveau kvantificeres i Politik for investering. Det bemærkes særligt, at investeringsaktiverne skal have en høj grad af likviditet.

Operationelle risici

Risici i denne kategori behandles i Politik for Operationelle risici med tilhørende retningslinjer. Politikken fastlægger rammerne for organisationens arbejde med operationelle risici, herunder compliance- og sikkerhedsmæssige risici, samt virksomhedens IT-risikostyring (og dermed også IT-risici).

Bestyrelsen ønsker en effektiv og ansvarlig drift af selskabet, hvilket medfører, at alle væsentlige operationelle risici skal mitigeres til et acceptabelt niveau i forhold til den potentielle påvirkning på medlemmerne eller selskabet.

Dette betyder, at medmindre bestyrelsen på et konkret område har besluttet en forøget risikoaccept, må den operationelle risiko ikke overskride niveauet "middel risiko" i forhold til den til en hver tid gældende skala anvendt til risikokvantificering.

Selskabet har implementeret metoder og procedurer til at opdage og mindske risikoen for indtræden af operationelle hændelser, herunder risikoen for manglende overholdelse af gældende lovgivning, markedsstandarder eller interne regelsæt.

Den operationelle risikostyring bygger på et delegeret decentralt ansvar til ledelsen i alle udførende enheder. De udførende enheder skal minimum årligt vurdere deres risikobillede og herunder kvantificere de væsentligste risici suppleret med en intern risikoscore med hensyn til vurdering af sandsynlighed og konsekvens.

For alle væsentlige risici skal de ansvarlige ledere sikre passende risikoreducerende tiltag for at sikre en ansvarlig og effektiv drift i overensstemmelse med bestyrelsens ønskede risikoprofil. Selskabet arbejder målrettet med hændelsesopsamling som et centralt element i den operationelle risikostyring. De udførende enheder registrerer operationelle hændelser inkl. compliancehændelser i et centralt IT-system, som administreres af risikostyringsfunktionen. Der etableres som led i hændelsesregistreringen en relation mellem baggrunden for hændelsen og den udførende afdelings identificerede risici. Hermed sikres, at hændelser leder til en aktiv vurdering af, om hændelsen skyldes en

allerede kendt risiko, eller om der er tale om en ikke tidligere identificeret risiko. Det vurderes, om hændelsen giver anledning til en revurdering af allerede identificerede risici, subsidiært om der er behov for at oprette nye risici.

Risikostyringsfunktionen konsoliderer de udførende enheders registrerede risici og fører tilsyn med udviklingen i risikobilledet. Risikostyringsfunktionen følger op på alle hændelser og tager i samarbejde med compliancefunktionen stilling til om hændelserne knyttes til compliancerisici og dermed skal registreres som compliancehændelser.

Egen risikovurdering

Bestyrelsen foretager mindst én gang årligt vurdering af selskabets forretningsmodel og politikker med udgangspunkt i selskabets kapitalgrundlag, solvenskapital og risikotolerancegrænser ud fra en going concern-forudsætning.

Risikovurderingen omfatter tillige en vurdering af risikostyringssystemets effektivitet i sikring af en løbende overholdelse af solvenskapitalkravet og egne risikotolerancegrænser.

Processen for PenSam Holdings egen risikovurdering foregår som udgangspunkt i følgende trin:

- De finansielle datterselskaber beslutter, hvilke risikoscenarier selskabernes solvens- og kapitalsituationer skal analyseres i.
- De finansielle datterselskaber forestår analyse af selskabernes nuværende og fremtidige situation i hvert af de besluttede scenarier samt øvrige nødvendige stress- og omvendte stresstest. Resultaterne af analysen samt væsentligste konklusioner der skal indgå i risikovurderingsrapporten, gennemgås. Selskabets væsentligste risici identificeres og rangordnes i risikovurderingsrapporten.
- Den endelige risikovurderingsrapport drøftes og godkendes af bestyrelsen.

I rapporten om egen risikovurdering konkluderer bestyrelsen på, hvorvidt den finder behov for at supplere den interne risikostyring med et internt fastsat tillæg til det lovfastsatte solvenskrav.

Bestyrelsen har senest foretaget egen risikovurdering og vurderet eget solvensbehov under hensyntagen til risiko-profil, kapitalforvaltning og risikostyringssystem på bestyrelsesmøde den 06.12.2023. Ved gennemgangen af de væsentligste identificerede risici har bestyrelsen aktivt taget stilling til, om risikoen kunne accepteres, eller om risikobegrænsende initiativer skulle igangsættes.

Bestyrelsen har vurderet, at selskabets risiko- og kapitalsituation er tilfredsstillende i såvel basisscenariet som i de alternative scenarier. Bestyrelsen vurderer ligeledes, at Solvens II-standardmodellen er passende til at opgøre solvenskapitalkravet i selskabet.

Direktionen sikrer, at relevante medarbejdere informeres om bestyrelsens risikovurderingsrapport.

Rapportering

Bestyrelsen orienteres minimum kvartalsvis om udviklingen i solvenskapitalkravet samt overholdelse af rammestyringen. Risikofunktionen udarbejder dagligt opgørelse af investeringsrisici og udnyttelse af risikorammer fastsat af bestyrelse og direktion, og denne rapportering tilgår dagligt investeringsdirektøren og den risikoansvarlige.

Den risikoansvarlige foretager årligt en rapportering til direktionen, hvor der redegøres for risikostyringens effektivitet samt stillingtagen til at alle væsentlige risici i virksomheden, herunder om risici, der går på tværs af virksomhedens organisation, identificeres, måles, overvåges, styres og rapporteres korrekt. Dette har været vurderet som værende opfyldt i 2023.

Risikofunktionen er ansvarlig for den henholdsvis kvartalsvise og årlige tilsynsrapportering i henhold til Solvens II-reglerne.

B.4: Internt kontrolsystem

Der er fastsat politikker og forretningsgange for alle væsentlige driftsaktiviteter. Til efterlevelse af disse er der i Politik for intern kontrol fastsat ansvarsområder, formål, processer og rapporteringsprocedurer for det interne kontrolsystem.

Ejerskabet af kontrollerne tilhører de enkelte afdelinger. Det er altså den enkelte afdeling, som er ansvarlig for, at kontrollerne udføres. PenSams risikostyring følger op på udførelse og design af kontroller, og på baggrund heraf udarbejdes relevant rapportering til direktionen.

Kontrolmiljø og system

Politik for intern kontrol fastsætter ansvarsområder, formål, processer og rapporteringsprocedurer for selskabets interne kontrolsystem. Indretningen af det internt kontrolmiljø medvirker til, at der kun er lav sandsynlighed for at manglende kontrol- og/eller risikoreducerende-tiltag kan føre til hændelser der kan give anledning til væsentlige finansielle tab, omdømmemæssige tab og/eller negativ kundepåvirkning.

Kontrolmiljøet er indrettet således, at der foretages kontrol af alle væsentlige risikobehæftede opgaver, herunder at videregivne beføjelser overholdes. Desuden sikres, at der foretages kontrol af overholdelse af grænser for risici, herunder placeringsgrænser, samt kontrol af opgaver, som kan medføre væsentlige risici.

Som beskrevet i forrige afsnit vedrørende risikostyringssystemet anvendes et centralt IT-system til intern kontrol og risikostyring. Systemet anvendes af organisationen til at håndtere risici, hændelser, kontroller og udnytte muligheder for proaktivt at arbejde med disse.

Der foretages opfølgning og analyser af data i kontrolsystemet samt opfølgning på hændelser og sparring til registrering af kontroller og risici. Det er de udførende afdelinger, som registrerer egne risici og hændelser, og de interne kontrol- og risikostyringsfunktioner, som behandler, kontrollerer og rapporterer herom.

Således sikres der fuld gennemsigtighed af, hvilke risikofaktorer organisationen udsættes for. Endvidere anvendes systemet til håndtering af revisions- og complianceanbefalinger mv.

Indretningen af det interne kontrolmiljø i selskabet består af en række elementer, som alle understøtter hinanden.

Strategiske kontroller herunder funktionsadskillelse, generelle krav om godkendelser og bemyndigelser m.v.: De strategiske kontroller har fokus på håndtering af konkrete typer af risici på tværs af processer og arbejds gange.

Operationelle kontroller: Alle operationelle nøglekontroller er beskrevet i forretningsgangene og indgår i samspil med øvrige kontroller i de daglige processer og arbejds gange.

Nøglekontrollerne er de operationelle kontroller, som er særligt vigtige for selskabet. Forretningsgange udgør et vigtigt element i det interne kontrolmiljø og skaber grundlag for en systematisk udførelse af væsentlige forretningsprocesser med reduceret risiko for utilsigtede fejl.

Risikostyringsfunktionen

Risikostyringsfunktionen følger op på udførsel af nøglekontroller og rapporterer herom til bestyrelse og direktion.

Compliancefunktionen

Compliancefunktionen er en del af det interne kontrolsystem og udfører sine aktiviteter på baggrund af en årsplan (complianceprogram), som er godkendt af direktionen. Compliancefunktionen refererer til stabsdirektøren.

En væsentlig aktivitet for compliancefunktionen er forebyggende og opfølgende kontrol med implementering af nye og overholdelse af eksisterende lovgivnings- og myndighedskrav samt interne styringsrammer (politikker, retningslinjer og forretningsgange).

Compliancefunktionen samarbejder med de andre nøglefunktioner med henblik på at sikre et effektivt arbejde og undgå unødigt sammenfald mellem funktionerne.

Den complianceansvarlige rapporterer efter behov og mindst årligt til direktion og bestyrelse om resultatet af overvågningen, kontrollen og vurderingen af complianceområderne.

B.5: Intern auditfunktion

Intern revision i PenSam Holding er etableret i henhold til bekendtgørelse om revisionens gennemførelse i finansielle virksomheder og finansielle koncerner (revisionsbekendtgørelsen). Intern revision agerer som en koncernfunktion i PenSam Holding koncernen og ledes af en revisionschef.

Af regelsættet omhandlende Solvens II-reglerne fremgår det, at der skal etableres en Intern Audit funktion. I overensstemmelse med reglerne herfor har bestyrelsen besluttet, at chefen for Intern revision ligeledes er ansvarlig for den Interne audit funktion

"Funktionsbeskrivelse og politik for Intern revision og Intern Audit i PenSam Holding koncernen" er tiltrådt af de enkelte bestyrelser for de virksomheder, der indgår i PenSam Holding koncernen.

Det arbejde, som den Interne auditfunktion udfører, er integreret med funktionsbeskrivelsen for Intern revision og sker inden for rammerne af revisionsbekendtgørelsen samt den indgåede revisionsaftale med ekstern revision, da bestyrelsen i henhold til revisionsbekendtgørelsen har besluttet, at revisionschefen forsyner alle årsregnskaber i koncernen med en revisionspåtegning.

Revisionschefen rapporterer til revisionsudvalg og bestyrelser i PenSam Holding koncernen, og revisionsaktiviteterne omfatter opgaver inden for såvel operationel som finansiell revision. Det vurderes, at de opgaver, der er pålagt den Interne auditfunktion, kan indeholdes inden for de rammer, som er pålagt Intern revision i henhold til funktionsbeskrivelsen, hvorfor der udarbejdes en årlig revisionsstrategiplan for PenSam Holding koncernen som omfatter såvel Intern revision som Intern Audits arbejdsopgaver.

Intern revision vurderer blandt andet, om selskabets interne kontrolsystem er tilstrækkeligt og effektivt, og om selskabets ledelsessystem er hensigtsmæssigt og betryggende. I denne forbindelse foretages der tillige en vurdering af de øvrige lovpligtige funktioner.

Intern audits uafhængighed og objektivitet er understøttet af, at revisionschefen eller medarbejderne i intern revision ikke er ansvarlige for eller har beføjelser til at udføre eller deltage i andet arbejde end revision. Dette er ensbetydende med, at revisionschefen og medarbejderne ikke kan deltage i opgaver, som kan bevirke, at revisionschefen kommer i en situation, hvor vedkommende erklærer sig eller oplyser om forhold eller dokumenter, som revisionschefen eller medarbejderne har udarbejdet grundlaget for.

Da den ansvarlige for Intern audit tillige er revisionschef i koncernen, kan vedkommende alene ansættes og afskediges af bestyrelsen i PenSam Holding A/S.

I henhold til kommissorium for revisions- og risikoudvalget udfører udvalget en række opgaver, der understøtter, at revisionschefen og Intern revision til stadighed er uafhængig og objektiv.

Disse opgaver omfatter eksempelvis:

- Overvågning af det interne kontrolsystem, herunder Intern revision og Intern audit.
- Behandling og indstilling af revisionsstrategiplan til godkendelse af bestyrelserne i PenSam Holding koncernen, herunder budget og bemanning i Intern revision.
- Behandling og drøftelse af udviklingen og ledelsens tiltag i relation til revisionsanbefalinger.
- Løbende revurdering og indstilling af ændringer til "Funktionsbeskrivelse og politik for Intern revision og Intern audit i PenSam Holding koncernen".
- Løbende vurdering af Intern revisions uafhængighed.

B.6: Aktuarfunktion

Direktionen har udpeget den ansvarshavende aktuar for PenSam Pension som ansvarlig for Aktuarfunktionen i PenSam Holding.

Aktuarfunktionen har udført sine aktiviteter baseret på en årsplan. Aktiviteterne har omfattet koordinering af opgørelsen af de forsikringsmæssige hensættelser i datterselskaberne samt medvirken i opgørelsen af

datterselskabernes og moderselskabets solvenskapitalkrav og minimumskapitalkrav samt i selskabernes risikostyring. Endvidere har Aktuarfunktionen ansvar for vurdering af datakvaliteten til beregning af hensættelser.

Den ansvarlige for Aktuarfunktionen har udarbejdet en Aktuarrapport til direktion og bestyrelse årligt. Den ansvarlige har derudover løbende adgang til rapportering til direktion og bestyrelse.

Pr. 1. november 2023 er PenSam Forsikring frasolgt til Gjensidige forsikring. På den baggrund har Finanstilsynet givet dispensation til kravet om oprettelse af en aktuarfunktion i PenSam Holding. Dispensationen er således givet med baggrund i, at en aktuarfunktion i en holdingvirksomhed alene er relevant, såfremt holdingvirksomheden har mindst to datterselskaber med tilladelse til at drive forsikringsvirksomhed, idet aktuarfunktionen i holdingvirksomheden da vil skulle koordinere og vurdere koncernens samlede forsikringsmæssige hensættelser.

B.7: Outsourcing

PenSam Pension fusionerede med PenSam A/S 1. juli 2023. Indtil da outsourcete PenSam Holding totaladministrationen af selskabets drifts- og udviklingsaktiviteter til PenSam A/S. Efter fusionen er totaladministrationen outsourcet til PenSam Pension.

For tilvejebringelse af IT-drift gør PenSam Pension (tidligere PenSam A/S) brug af videreoutsourcing. KMD er videreoutsourcingsleverandør for IT-drift, -vedligehold og -udvikling. Denne videreoutsourcing er godkendt af PenSam Holdings bestyrelse.

Kvartalsvis følges der op på de leverede serviceydelser . Ved manglende overholdelse af sourcingaftalen rapporteres til direktionen. Yderligere bliver der udarbejdet en årlig outsourcingrapport.

B.8: Andre oplysninger

Bestyrelsen har fastsat politikker inden for forretningens aktivitetsområder. Direktionsinstruksen og politikkerne beskriver tilsammen rammerne for ledelsen af virksomheden og samspillet mellem bestyrelsen og direktionen, og under dem tjener beredskabsplaner, forretningsgange, arbejdsbeskrivelser mv. i organisationen eller krav i en outsourcingkontrakt til at sikre, at der er en klar og entydig ledelse i alle virksomhedens led.

Der er fokus på, at der er en rød tråd fra selskabets forretningsmodel og den afledte risikoprofil til direktionsinstruksen og politikkerne på alle aktivitetsområder, hvor bestyrelsens ønskede risikoniveau fremgår, og hvor rammer for direktionens beføjelser fastsættes. Dette videreføres i de underliggende forretningsgange mv. og er med til at understøtte, at selskabets strategiske mål nås. Bestyrelsen og direktionen har i forlængelse heraf sikret, at der er rapporteringskanaler til sikring af informationsstrømme i selskabet .

Koncernoplysninger

Ledelsen af koncernen og datterselskaberne bliver varetaget af samme organisation, hvorfor der er stor sammenhæng i, hvordan risikostyringen og de interne kontrolsystemer og rapporteringsprocedurer gennemføres på tværs af selskabets datterselskaber og på koncernniveau.

C: Risikoprofil

Bestyrelsens ønskede risikoprofil styres gennem investeringerne i selskabets datterselskaber og dermed risikoprofilen i datterselskaberne. Det er dermed en tæt overvågning af solvenskapitalkravet, basiskapitalen og den forventede egenkapitalforrentning i datterselskaberne, der skaber PenSam Holdings risikoprofil. Det bærende princip for risikostyring i PenSam Holding er, at hvert af de finansielle datterselskaber til alle tider er solvente med en passende margin. Udnyttelse af diversifikationseffekter selskaberne imellem eller tabsdækning på tværs af selskaberne er derfor ikke en del af planlægningen. Undtaget herfra er udnyttelse af skatteaktiver i koncernen efter reglerne om sambeskatning.

PenSam Pension

Det ønskede risikoniveau og risikotolerancegrænser fastlægges i PenSam Pensions Politik for risikostyring og retningslinjer herfor. Risikorammerne skal tilsikre, at selskabet til alle tider er solvent. Selskabets basiskapital pålægges operationel risiko samt risiko fra garanterede koncepter. Det sikres i planlægningen efter bedste skøn og i stressede scenarier, at selskabet opfylder målsætningerne angivet i selskabets forretningsmodel. Der forudsættes ikke i planlægningen implicit eller eksplicit kapitaltilførsel fra PenSam Holding.

PenSam Bank

Det ønskede risikoniveau i PenSam Bank fastlægges i PenSam Banks Politik for risikostyring samt øvrige tilknyttede styringsdokumenter. Selskabets kapitalmålsætning er fastsat for at sikre, at selskabet kan modstå et hårdt treårigt økonomisk stress uden at bryde med det samlede lovkrav for kapitaldækning. Det samlede lovkrav indeholder som en delkomponent det til et hvert tid gældende interne solvensbehov, som afspejler selskabets risikoprofil på de områder, hvor risikoniveauet ikke er dækket af søjle I-kravet. Det interne solvensbehov opgøres efter principper fastlagt af bestyrelsen i PenSam Bank. Planlægningen tager højde for, at banken kan opfylde de strategiske målsætninger i forretningsmodellen, uden at der implicit eller eksplicit forudsættes kapitaltilførsel fra PenSam Pension. Ligeledes sikrer banken, at de lovpligtige grænser for likviditet overholdes.

C.1: Forsikringsrisici

Forsikringsmæssige risici

PenSam Holding har forsikringsrisici gennem aktiviteterne i datterselskabet PenSam Pension.

Følgende risikokategorier vedrører livsforsikringsrisikoen henholdsvis sygeforsikringsrisikoen i PenSam Pension:

- Dødelighedsrisiko
- Levetidsrisiko
- Invaliditets-/sygdomsrisiko
- Livsforsikringsoptionsrisiko henholdsvis sygeforsikringsoptionsrisiko
- Omkostningsrisiko
- Genoptagelsesrisiko
- Livsforsikringskatastroferisiko henholdsvis sygeforsikringskatastroferisiko.

De nævnte risikokategorier er nærmere gennemgået i afsnittet om forsikringsrisici i rapporten om solvens og finansiell situation for PenSam Pension.

C.2: Markedsrisici

PenSam Holding har markedsrisiko gennem forvaltningen af kapital i selskabets datterselskaber. Det vil sige, at PenSam Holding har renterisiko, aktierisiko, kreditspændrisiko og valutarisiko samt øvrig markeds- og modpartsrisiko gennem deres investering i PenSam Pension. Der henvises til forsikringsdatterselskabets "Rapport om solvens og finansiell situation" for mere dybdegående gennemgang af markedsrisikoen i datterselskabet. Foruden selskabets direkte investeringer i datterselskaberne har PenSam Holding ligeledes investeringer i korte danske obligationer med høj rating og høj likviditet som bidrager til den samlede markedsrisiko i selskabet.

C.3: Kreditrisici

Selskabets kreditrisiko består af investeringer i stats- og realkreditobligationer. Kreditrisikoen opgøres i solvensopgørelsen som kreditspændrisiko, og det ønskede risikoniveau er fastsat i Politik for investering og er rammesat i Retningslinjen for investering. Selskabet har kreditrisiko på danske realkreditobligationer.

C.4: Likviditetsrisici

PenSam Holding har en høj grad af likviditet i egne aktiver til brug for eventuelle operationelle udgifter. Likviditetsrisikoen i datterselskaberne styres aktivt i de enkelte datterselskaber.

C.5: Operationelle risici

Operationel risiko er risikoen for tab som følge af utilstrækkelige eller fejlagtige interne procedurer og processer, menneskelige eller systemmæssige fejl og eksterne begivenheder, herunder juridiske risici og risici som følge af outsourcing. Omdømmerisiko anses ligeledes for operationelle risici og skal i det omfang, det er relevant, behandles efter de samme principper som operationelle risici.

Af væsentlige operationelle risikokilder kan følgende nævnes, (bemærk listen er ikke udtømmende): Afhængighed til outsourcing partnere, personafhængighed/specifikviden, håndtering af persondata, IT-tilgængelighed, kommunikation, svindel, manuelle processer, kompleks lovgivning.

Hver enkelt afdeling i selskabet har vurderet afdelingens operationelle risici, og identificeret kontroller og nøglekontroller til at mitigere, at risici indtræffer, eller begrænse deres omfang. På selskabsniveau har bestyrelsen og direktionen vurderet de væsentligste operationelle risikokategorier som risici knyttet til anvendelse af modeller, risici knyttet til kundebetjening- og kommunikation, risici knyttet til IT-anvendelse, risici knyttet til den finansielle rapportering samt overholdelse af interne- og eksterne regler og lovgivning. Der er for alle væsentlige risici taget initiativer og/eller procedurer, som sikrer et acceptabelt risikoniveau.

C.6: Andre væsentlige risici

Selskabet har ikke identificeret væsentlige risici uden for de ovenfor gennemgåede risikokategorier.

Koncernoplysninger

Selskabet har ikke identificeret væsentlige risikokoncentrationer på koncernniveau.

C.7: Andre oplysninger

Der vurderes ikke at være andre væsentlige oplysninger om risikoprofilen.

D: Værdiansættelse til solvensformål

D.1: Aktiver

Aktiverne værdiansættes som udgangspunkt ud fra de samme principper, som benyttes i forbindelse med udarbejdelsen af regnskaberne. Der er således ikke nogen væsentlige forskelle mellem de metoder og primære antagelser, som benyttes til henholdsvis solvensformål og regnskabsformål.

Principperne for værdiansættelse er beskrevet i afsnittene nedenfor.

Materielle aktiver

Materielle aktiver består primært af driftsmidler. Driftsmidler indregnes i balancen til kostpris med fradrag af akkumulerede af- og nedskrivninger. Kostprisen omfatter anskaffelsessummen samt øvrige omkostninger tilknyttet anskaffelsen. Afskrivninger beregnes på grundlag af aktivets restværdi fratrukket akkumulerede nedskrivninger. Afskrivninger på driftsmidler foretages lineært over den forventede økonomiske levetid. Afskrivningsperioderne er fastsat til 3 - 10 år.

Investeringsjendomme

Investeringsjendomme måles til dagsværdi efter en cash flow model. Investeringsjendomme omfatter primært bolig- og erhvervsjendomme. Dagsværdien opgøres med udgangspunkt i en systematisk vurdering af ejendommene baseret på deres forventede afkast over en 10-årig periode og terminalværdi.

Terminalværdien er forventningen til ejendommens fremtidige kontante driftsafkast i et normalt år efter en 10-årig periode. Dagsværdien er opgjort ved at tilbagediskontere det forventede afkast samt at fastsætte afkastkrav, der blandt andet afhænger af ejendommens art, beliggenhed og det aktuelle renteniveau.

Ejendomme ejet af ejendomsselskaber indgår i posterne 'Kapitalandele i tilknyttede og associerede virksomheder'.

Kapitalandele i tilknyttede og associerede virksomheder

Kapitalandele i tilknyttede og associerede virksomheder indregnes og måles til andel af virksomhedens regnskabsmæssige indre værdi. Virksomhedens indre værdi opgøres efter det senest modtagne regnskab.

Kapitalandele

Kapitalandele indregnes i balancen til dagsværdi. Dagsværdien for kapitalandele, der handles på et aktivt marked, opgøres på baggrund af lukkekursen på balancedagen.

For kapitalandele, hvor der ikke forefindes et aktivt marked og dermed ikke en observerbar pålidelig dagsværdi, foretages værdiansættelsen med udgangspunkt i almindeligt anerkendte værdiansættelsesmetoder. Dette omfatter fx "discounted cash flow metoden", sammenlignelige handler og multipler. Den anvendte metode varierer afhængig af de konkrete foretagne investeringer.

Til brug for værdiansættelsen af alternative investeringer i fonde er der udviklet en intern værdiansættelsesmodel, som anvendes ved den løbende fastsættelse af dagsværdier på noterede investeringsfonde i de tilfælde, hvor der ikke foreligger en rapporteret værdiopgørelse pr. statusdagen. Værdiansættelsesmodellen gør brug af markedsrelevant information i form af relevante markedsindeks fra de likvide markeder ved beregningen af fondenes dagsværdier. Værdiansættelsesmodellen anvendes på størstedelen af beholdningen af noterede investeringsfonde.

Værdiansættelserne efterprøves løbende ud fra risiko og væsentlighed. Der valideres ved hjælp af følsomhedsanalyser af væsentlige forudsætninger i de anvendte værdiansættelses-modeller.

Latent udenlandsk skat i udenlandske kapitalandele forventes ikke at udgøre væsentlige beløb, men indregnes i balancen baseret på de oplysninger, der er til rådighed.

Investeringsforeningsandele

Børsnoterede investeringsforeningsandele måles til dagsværdi med udgangspunkt i den officielle lukkekurs på balancedagen. Hvis en officiel lukkekurs ikke findes, anvendes den officielle børskurs. Unoterede investeringsforeningsandele måles til den af udbyder beregnede kurs, der bygger på de underliggende værdipapirers dagsværdi.

Obligationer, pantsikrede udlån og andre udlån

Obligationer, pantsikrede udlån og andre udlån måles til dagsværdi. Dagsværdien af noterede obligationer opgøres med udgangspunkt i den officielle lukkekurs på balancedagen. Hvis en officiel lukkekurs ikke findes, anvendes den officielle børskurs. Dagsværdien af udtrukne børsnoterede obligationer måles dog til nutidsværdien af udtrækningsbeløbet. For øvrige unoterede obligationer og udlån opgøres dagsværdien ud fra almindeligt anerkendte værdiansættelsesteknikker, der inddrager alle tilgængelige data, som markedsdeltagere må antages at ville tage i betragtning ved en prisfastsættelse. PenSam benytter et internationalt anerkendt kreditvurderingsværktøj til understøttelse af ovenstående teknikker.

Afledte finansielle instrumenter

Børsnoterede og unoterede afledte finansielle instrumenter måles til dagsværdi, og reguleringer indregnes løbende i resultatopgørelsen under 'Kursreguleringer'. Positive dagsværdier indregnes i balancen under 'Afledte finansielle instrumenter', og negative dagsværdier indregnes i balancen under 'Anden gæld og Gæld til kreditinstitutter'.

For afledte finansielle instrumenter, der ikke er børsnoterede, anvendes til værdiansættelsen almindeligt anerkendte værdiansættelses-metoder. De valgte metoder tilpasses de enkelte afledte finansielle instrumenter.

Der foretages analyser af værdiansættelserne i forhold til eksterne modparter og i forhold til priser fastsat af en uafhængig finansiell institution for at vurdere og efterprøve de af selskabet fastsatte værdier.

Repoer behandles som lån mod sikkerhed. Obligationer solgt som led i en repoforretning er medtaget i balancen til dagsværdi.

D.2: Forsikringsmæssige hensættelser

Værdiansættelse af forsikringsmæssige hensættelser

De forsikringsmæssige hensættelser vedrører aktiviteterne i datterselskaberne PenSam Pension.

De forsikringsmæssige hensættelser værdiansættes fra og med 31.12.2022 forskelligt, alt efter om der er tale om opgørelse til regnskabsafslæggelse eller til solvensformål.

De forsikringsmæssige hensættelser opgjort i overensstemmelse med Solvens II og de forsikringsmæssige hensættelser til regnskab ses i nedenstående tabel:

Mio. kr.	I alt
Forsikringsmæssige hensættelser, regnskab	161.038
Forsikringsmæssige hensættelser, Solvens II	160.968

De forsikringsmæssige hensættelser i PenSam omfatter livsforsikringshensættelser til ugaranterede, betinget garanterede og garanterede produkter.

Værdiansættelse til solvens og regnskab

Værdiansættelsen af hensættelser opgjort i overensstemmelse med Solvens II sker i en cash flow-baseret simulatonsmodel, hvor investeringsaktiverne simuleres i 10.000 stokastiske afkaststier.

De forsikringsmæssige hensættelser til solvens består af nutidsværdien af betalingsstrømme for

- Garanterede ydelser (GY)
- Fremtidige diskretionære ydelser (FDB)
- Risikomargen

Bedste skøn for nutidsværdien af de forventede fremtidige betalingsstrømme opgøres ved brug af bedste skøn over alle relevante parametre for levetider, invaliditet-, reaktivering-, genkøb- og fripoliceintensiteter, samt garanterede og betinget garanterede ydelser, præmier, omkostninger og pensionsafkastskat. Fremtidige diskretionære ydelser afhænger blandt andet af de simulerede afkaststier og PenSams fremtidige ledelseshandlinger. De primære antagelser der påvirker betalingsstrømmene og dermed værdiansættelsen af de forsikringsmæssige hensættelser til solvens er de fremtidige ledelseshandlinger omhandlende

- Bonusstrategi
- Investeringsstrategi
- Omtægnning af ydelser
- Risikoforrentning til basiskapitalen
- Henlæggelser til særlige bonushensættelser

Der pågår pt. drøftelser mellem branchen og Finanstilsynet om indregning af fremtidige ledelseshandlinger og formalia i den forbindelse.

Risikomargen udgør det beløb, virksomheden forventeligt vil skulle betale en anden forsikringsvirksomhed for at denne vil overtage risikoen for, at omkostningerne ved at afvikle virksomhedens bestand af livsforsikringer og investeringskontrakter afviger fra den opgjorte nutidsværdi af de forventede betalingsstrømme. Risikomargenen er under Solvens II beregnet efter kapitalomkostningsmetoden.

I de regnskabsmæssige hensættelser indgår ikke betalingen for risikoen, som medlemmerne påfører basiskapitalen i fremtiden baseret på simulationer, men alene ud fra den deterministiske beregning i middelstien. I PenSams ugaranterede bestande hensættes regnskabsmæssigt til medlemmernes depoter og den resterende del af de forsikringsmæssige hensættelser er kollektivt bonuspotentiale. Forsikringsmæssige hensætter til solvens opgøres efter bedste skøn baseret på diskonterede betalingsstrømme.

I nedenstående tabel ses værdien af de forsikringsmæssige hensættelser, bedste skøn samt risikomargen fordelt på ugaranterede og garanterede bestande.

Mio. kr.	Ugaranterede bestande	Garanterede og betinget garanterede bestande
Forsikringsmæssige hensættelser, Solvens II	127.372	33.596
Bedste skøn, Solvens II	127.372	33.501
Risikomargen, Solvens II		95

Grundlæggende antagelser

Antagelser og parametre brugt til opgørelse af de forsikringsmæssige hensættelser er de samme i regnskabet og under Solvens II.

Vurderingen af medlemsbestandens levetid, død og invaliditet har en væsentlig indflydelse på opgørelsen af de forsikringsmæssige hensættelser, og derfor foretages der regelmæssigt en vurdering af bedste skøn for de nævnte parametre.

Erfaringerne, der danner baggrund for fastsættelse af parametre til hensættelsesberegning, er indhentet over fem år for levetid, fripolice og genkøb og tre år for invaliditet.

Fastlæggelse af forudsætningerne er baseret på erfaringer fra selskabets bestand og er påvirket af aktuarmæssige skøn, der har betydning for hensættelsernes størrelse.

Den anvendte metode for vurdering af bedste skøn for levetid og død skelner mellem levetid for raske og invalide, dvs. der opgøres forskellige satser, idet der i selskabet er observeret stor forskel i levetid imellem raske og invalide.

Usikkerhed forbundet med værdiansættelse

Værdiansættelsen af de forsikringsmæssige hensættelser til solvens regnes i en model. Usikkerheden på resultaterne fra modellen afhænger derfor af kvaliteten af datainput til modellen samt hvor præcis modellen er til at afspejle virkeligheden.

Input til modellen bygger på en række antagelser omhandlende de finansielle markeder, levetidsforudsætninger og forsikringstageradfærd. Antagelser og fastsættelsen af parametre bygger på statistiske analyser lavet på baggrund af historiske data og vil dermed ikke præcist afspejle den fremtidige udvikling.

Ud over antagelser og parameterusikkerheder indeholder modellen aggregeringer af data både på passivside og på aktivside. Aggregeringer af data er en nødvendighed for at gennemføre de stokastiske beregninger inden for en tidsbegrænset periode. Det sikres ved analyser og test, at usikkerheden i resultaterne grundet dataaggregering er af mindst muligt omfang. Usikkerhederne på solvensen vurderes og følges ved udførelse af blandt andet følsomhedsberegninger og stresstests.

Forskel mellem regnskab og solvens

Metoden for værdiansættelse af hensættelser til solvens og regnskabsmæssige hensættelser er pr. 31.12.2022 forskellige, da de solvensmæssige hensættelser fastsættes ved brug af en simulationsbaseret værdiansættelse, som beskrevet i afsnittet Forsikringsmæssige hensættelser.

De grundlæggende antagelser og parametre til opgørelse af regnskabs- og solvenshensættelserne er ens, bortset fra nedenstående undtagelse.

I PenSams ugaranterede bestande hensættes regnskabsmæssigt til medlemmernes depoter og den resterende del af de forsikringsmæssige hensættelser er kollektivt bonuspotentiale. Forsikringsmæssige hensætter til solvens opgøres efter bedste skøn baseret på diskonterede betalingsstrømme.

Mio. kr.	Ugaranterede bestande	Garanterede og betinget garanterede bestande
Forsikringsmæssige hensættelser, Regnskab	128.139	32.899
Forsikringsmæssige hensættelser, Solvens II	127.372	33.596
Risikomargen, Solvens II		95

Væsentlige ændringer i relevante antagelser foregående

Den hidtidige praksis for indregning af PAL-tilgodehavende i regnskabsbalancen er i løbet af 2023 blevet ændret, efter en præcisering fra Finanstilsynet, hvorefter PAL-tilgodehavende ikke længere indregnes i balancen, men værdien først tilbageføres i balancen, når modregningen i fremtidig PAL sker, eller når det efter fem år bliver udbetalt.

Effekt af volatilitetsjustering

Selskabet anvender volatilitetsjustering, jf. artikel 77d i Solvens II-direktivet. Effekten heraf ses i nedenstående skema pr. 31.12.2023:

Mio. kr.	Med volatilitetsjustering	Uden volatilitetsjustering
Forsikringsmæssige hensættelser	160.968	161.031
Solvenskapitalkrav	959	1.113
Minimumskapitalkrav	240	278
Kapitalgrundlag	5.335	5.223

Der anvendes ikke matchtilpasning eller overgangsforanstaltninger vedrørende rentekurve eller fradrag i hensættelser.

D.3: Andre forpligtelser

Andre forpligtelser er udskudt skat, gældsposter og negativ værdi af afledte finansielle kontrakter. Posterne er værdiansat til samme værdi som i årsrapporten. Der foretages ikke diskontering af udskudt skat.

D.4: Alternative værdiansættelsesmetoder

Der anvendes ikke alternative værdiansættelsesmetoder.

D.5: Andre oplysninger

Der vurderes ikke at være andre væsentlige oplysninger om værdiansættelsen af aktiver og passiver til solvensformål.

E: Kapitalstyring

Koncernsolvensen opgøres ved en kombination af metode 1 og metode 2 i Solvens II-direktivet, dvs. regnskabskonsolidering henholdsvis fradrag og aggregering. PenSam Bank og PenSam Pension indregnes i henhold til metode 2, mens selskabets egne investeringsaktiver indregnes efter metode 1.

Kapitalgrundlaget i selskabet består af egenkapitalen i PenSam Holding (ekskl. minoritetsinteresser) fratrukket værdien af PenSam Pension. Dertil tillægges en andel af egenkapitalen og overskudskapital i PenSam Pension og PenSam Bank bestemt ved en forholdsmæssig andel af solvenskapitalkravet i de respektive selskaber.

De to finansielle datterselskaber bidrager derved ikke med deres fulde kapitalgrundlag til PenSam Holdings solvenskapitalgrundlag, hvilket skyldes, at egenkapitalen i selskaberne som følge af PenSam Pensions selskabsform som et arbejdsmarkedsrelateret forsikringsaktieselskab er begrænset i forhold til overførbareheden af kapital til PenSam Holding.

PenSam Holdings fremtidige solvensgrad forventes af samme årsag at være stabil som følge af, at datterselskabernes bidrag til koncernens kapitalgrundlag justeres proportionalt i forhold til deres respektive individuelle kapitalkrav.

Selskabet har i hele 2023 overholdt såvel solvenskapitalkravet og minimumskapitalkravet på betryggende vis.

E.1: Kapitalgrundlag

Bestyrelsen har besluttet, at selskabets kapitalgrundlag som udgangspunkt udgøres af egenkapital og dermed ikke af kapital finansieret af långivere. Beslutningen udelukker ikke, at kapitalnødplanen kan indeholde elementer af fremmedkapital.

Kapitalgrundlaget er specificeret i tabellen nedenfor:

Mio. kr.	2023	2022
Egenkapital i PenSam Holding	454	442
Egenkapital i PenSam Bank	320	297
Egenkapital i PenSam Forsikring	0	33
Fortjenstmargen, PenSam Forsikring	0	17
Overskudskapital i PenSam Pension	5.335	4.648
- Andel som ikke medregnes i kapitalgrundlag	-4.846	-3.880
Solvenskapitalgrundlag	1.263	1.557

Klassificering af kapitalgrundlaget i tiers følger af klassificeringen af tiers i datterselskaberne.

Der er væsentlige forskelle i opgørelsen af solvenskapitalkravet i forhold til selskabets regnskab. Forskellen består primært i, at kun en mindre andel af egenkapitalen, overskudskapital og fortjenstmargen i de finansielle datterselskaber indgår i kapitalgrundlaget til solvensformål.

Udskudte skatteaktiver i PenSam Holding udgør i alt 1,2 mio. kr. og forventes at blive anvendt inden for 3 år, hvilket primært er baseret på forretningsplaner for 2024-2026 for selskaber, som indgår i sambeskatningen med PenSam Holding. Skatteaktivet indgår som element i tier 3.

E.2: Solvenskapitalkrav og minimumskapitalkrav

Selskabet anvender standardformlen til opgørelse af koncernsolvensen. Der anvendes ikke selskabsspecifikke parametre eller forenklede beregninger.

Koncernsolvensen opgøres fra 2016 ved en kombination af metode 1 og metode 2 i Solvens II-direktivet, dvs. regnskabskonsolidering henholdsvis fradrag og aggregering.

Opgørelsen af henholdsvis solvenskapitalkrav og minimumskapitalkrav ultimo 2023 er specificeret i tabellen nedenfor.

Mio. kr.	SCR	MCR
Markeds-, kredit- og modpartsrisiko	9	-
Forsikringsmæssige risici	0	-
Operationelle risici	0	-
Andet (diversifikation, skatteaktiv, mv.)	-3	-
Metode 1	6	30
PenSam Bank	226	-
PenSam Pension	896	224
Solvenskapitalkrav	1.128	254

I beregningen af selskabet solvenskapitalkrav er der foretaget justeret en justering på 2 mio. kr. som følge af udnyttelsen af de udskudte skatters tabsabsorberende effekt.

Ved udgangen af 2023 udgjorde selskabets minimumskapitalkravet 254 mio. kr. Input til beregningen af minimumskapitalkravet er beskrevet i skema S.28.01.01.

E.3: Anvendelse af delmodulet for løbetidsbaserede aktierisici til beregningen af solvenskapitalkravet

Selskabet anvender ikke delmodulet for løbetidsbaserede aktierisici til beregning af solvenskapitalkravet

E.4: Forskelle mellem standardformlen og en intern model

Selskabet anvender standardformlen til opgørelse af koncernsolvensen.

E.5: Manglende overholdelse af minimumskapitalkravet og solvenskapitalkravet

Selskabet har i hele 2023 overholdt såvel solvenskapitalkravet som minimumskapitalkravet.

Overholdelsen af solvenskapitalkravet ses i tabellen nedenfor.

Mio. kr.	1. kvartal	2. kvartal	3. kvartal	4. kvartal
Solvenskapitalkrav	724	1.328	882	1.128
Minimumssolvenskapitalkrav	210	274	248	254
Solvensgrad	116%	112%	111%	112%

Koncernoplysninger

Koncernsolvensen opgøres fra 2016 ved en kombination af metode 1 og metode 2 i Solvens II-direktivet, dvs. regnskabskonsolidering henholdsvis fradrag og aggregering.

Selskabet har i 2020 genansøgt Finanstilsynet om og fået godkendt anvendelse af denne koncernsolvensmetode, hvorefter PenSam Bank og PenSam Pension indregnes i henhold til metode 2, dvs. via fradrag og aggregering. Begge selskabers solvenskapitalkrav indgår med 100% i opgørelsen af koncernsolvensen.

For så vidt angår PenSam Bank beregnes solvenskravet efter bankreglerne og PenSam Pension efter Solvens II-reglerne. I henhold til disse skal man anvende standardmetoden eller anvende en fuld eller partiel intern model, der i givet fald skal godkendes af Finanstilsynet.

PenSam Pension har søgt om og fået godkendelse til at anvende en partiel intern model for levetidsrisiko. Modellen er udviklet, idet EU's standard-metode for solvensbehov vedrørende levetidsrisiko ikke harmonerer med de danske

krav i forhold til hensættelser under Finanstilsynets levetidsbenchmark. Pension anvender standardmodellen justeret med den partielle interne model vedrørende levetidsrisiko.

Kombinationen af metode 1 og 2 bevirker, at koncernens solvenskrav opgøres som summen af de enkelte datterselskabers solvenskrav, og der foretages således ingen diversifikation imellem de enkelte datterselskaber.

Som følge af omstruktureringen af PenSam Pension til et arbejdsmarkedsrelateret forsikringsaktieselskab anses der at være væsentlige begrænsninger i forhold til ombyttelighed og overførbare af det anerkendte kapitalgrundlag til dækning af koncernens solvenskapitalkrav. Kapitalgrundlaget består af selskabets egenkapital (ekskl. minoritetsinteresser) fratrukket værdien af PenSam Pension. Dertil tillægges en andel af egenkapitalen og overskudskapital i PenSam Pension og PenSam Bank bestemt ved en forholdsmæssig andel af solvenskapitalkravet i de respektive selskaber.

E.6: Andre oplysninger

Der vurderes ikke at være andre væsentlige oplysninger om kapitalforvaltningen.

